

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (девети състав)

8 декември 2022 година *

„Преюдициално запитване — Защита на потребителите — Неравноправни клаузи в потребителските договори — Директива 93/13/ЕИО — Член 3, параграф 1 — Член 4 — Критерии за преценка на неравноправния характер на клауза — Клауза за предсрочна изискуемост на кредит — Предвидено в договор освобождаване от задължението за отправяне на покана за изпълнение“

По дело C-600/21

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Cour de cassation (Касационен съд, Франция) с акт от 16 юни 2021 г., постъпил в Съда на 28 септември 2021 г., в рамките на производство по дело

QE

срещу

Caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest,

СЪДЪТ (девети състав),

състоящ се от: L. S. Rossi, председател на състава, J.-C. Bonichot и S. Rodin (докладчик), съдии,

генерален адвокат: L. Medina,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

- за QE, от S. M. Viaud, адвокат,
- за Caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique и du Centre Ouest, от M.-A. Doumic-Seiller, адвокат,
- за френското правителство, от A.-L. Desjonquères и N. Vincent, в качеството на представители,

* Език на производството: френски.

– за Европейската комисия, от M. Heller и N. Ruiz García, в качеството на представители,
предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде
разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 3, параграф 1 и член 4 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори (ОВ L 95, 1993 г., стр. 29; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 273).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между QE и Caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest, банкова институция по френското право (наричана по-нататък „банковата институция“), по повод на изпълнителен заповед, извършен в дома на QE, след като банковата институция обявява предсрочната изискуемост на сумите, дължими по договора за кредит, сключен между тези две страни.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Член 3, параграф 1 от Директива 93/13 предвижда:
„В случаите, когато дадена договорна клауза не е индивидуално договорена, се счита за неравноправна, когато въпреки изискването за добросъвестност, тя създава в ущърб на потребителя значителна неравнопоставеност между правата и задълженията, произтичащи от договора“.
- 4 Член 4 от тази директива гласи:
„1. Без да се засяга член 7, преценката за неравноправност на дадена клауза се извършва, като се отчита характер[ът] на стоките или услугите, за които е сключен договорът, и се вземат предвид всички обстоятелства, довели до сключването му, към момента на самото сключване, както и всички останали клаузи в договора, или такива, съдържащи се в друг договор, от който той произтича.
2. Преценката за неравноправния характер на клаузите не се свързва нито с основния предмет на договора, нито със съответствието на цената и възнаграждението, от една страна, и по отношение на доставените стоки или предоставените услуги, от друга, при условие че тези клаузи са изразени на ясен и разбираем език“.

Френското право

- 5 Член L. 132-1 от Code de la consommation (Потребителски кодекс) в редакцията му, приложима към спора по главното производство, предвижда, че в договорите, сключени между, от една страна, продавач или доставчик и от друга, потребител или лице, което не е продавач или доставчик, неравноправни са тези клаузи, които имат за цел или резултат да създадат в ущърб на лицето, което не е продавач или доставчик, или на потребителя значителна неравнопоставеност между правата и задълженията на страните по договора.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

- 6 С нотариален акт от 17 май 2006 г. банковата институция отпуска на QE кредит за придобиване на недвижим имот на стойност 209 109 EUR със срок на погасяване 20 години.
- 7 Съгласно общите условия на договора за кредит при закъснение на плащането на вноската по главницата, лихвите или таксите от над 30 дни банковата институция може да обяви предсрочна изискуемост на кредита, при което дължимите суми стават незабавно изискуеми, без формалности и покана за доброволно изпълнение. Освен това договорът за кредит дава възможност на QE да поиска промяна на падежите, която да му позволи евентуално да избегне риска от неплащане.
- 8 Тъй като вноската с падеж 10 декември 2012 г. в размер на 904,50 евро и тази с падеж януари 2013 г. не са били платени, на 29 януари 2013 г., без да отправя предварителна покана за доброволно изпълнение, както предвижда разглежданият в главното производство договор, банковата институция обявява предсрочната изискуемост на кредита и на 17 септември 2015 г. пристъпва към изпълнителен заповед в жилището на QE.
- 9 Като твърди, че изпълнителният лист съдържа нередности, на 13 октомври 2015 г. QE сезира съдия изпълнителя с искане за отмяна на производството по изпълнителния заповед.
- 10 QE подава касационна жалба пред запитващата юрисдикция срещу решението на Cour d'appel de Versailles (Апелативен съд Версай, Франция) от 3 октомври 2019 г., с което последният отказва да признае неравноправния характер на разглежданата в главното производство клауза за предсрочна изискуемост. QE поддържа по-специално, че клаузата от този договор, която предвижда освобождаване от задължението за отправяне на покана за доброволно изпълнение, е неравноправна клауза с оглед на критериите, изведени в решение от 26 януари 2017 г., *Vanco Primus* (C-421/14, EU:C:2017:60).
- 11 Запитващата юрисдикция посочва, че съгласно постоянната ѝ практика от членове 1134, 1147 и 1184 от Гражданския кодекс в редакцията им, приложима към спора в главното производство, следва, че макар в договор за паричен кредит да може да се предвиди, че неизпълнението от страна на кредитополучател, който не е търговец, води до предсрочна изискуемост, кредиторът не може да обяви настъпването ѝ без да е отправил покана за доброволно изпълнение, която да не е била изпълнена и в която да е бил посочен срокът за възражение от кредитополучателя. Тя уточнява обаче, че е възможно това изискване за отправяне на покана за доброволно изпълнение да се дерогира с изрична и недвусмислена разпоредба в договора, стига потребителят да е информиран за последиците от неизпълнението на неговите задължения.

- 12 Запитващата юрисдикция иска да се установи, от една страна, дали с оглед на член 3, параграф 1 и член 4 от Директива 93/13 в договор за кредит може да се предвиди освобождаване от задължението за отправяне на покана за доброволно изпълнение преди обявяването на предсрочната изискуемост на кредита. От друга страна, тя изразява съмнения относно неравноправния характер на клауза от този договор, която предвижда автоматична предсрочна изискуемост на кредита в случай на закъснение от повече от 30 дни при плащането на вноски, с оглед по-специално на критериите, изведени в решение от 26 януари 2017 г., *Vanco Primus* (C-421/14, EU:C:2017:60).
- 13 В това отношение запитващата юрисдикция отбелязва, на първо място, че като довод в подкрепа на неравноправния характер на такава клауза може да се изтъкне, че тя позволява на кредитора да прекрати договора без предизвестие с разумен срок и без да даде възможност на кредитополучателя да обясни причините за неизпълнението, в което е упрекнат. Обратно, като довод в подкрепа на липсата на неравноправен характер на такава клауза може да се изтъкне, че за да е валидна, тя трябва да е предвидена изрично и недвусмислено в договора за кредит, така че кредитополучателят да е напълно информиран за задълженията си, както и че кредитополучателят винаги може да сезира съда, за да оспори прилагането на клаузата и да поиска санкция за злоупотребата, която представлява нейното прилагане от страна на кредитора.
- 14 На второ място, запитващата юрисдикция съпоставя разглежданата в главното производство клауза относно предсрочната изискуемост на кредита поради неизпълнение на задълженията на длъжника през ограничен период с изведените в решение от 26 януари 2017 г., *Vanco Primus* (C-421/14, EU:C:2017:60), критерии за преценка на евентуалния неравноправен характер на тази клауза.
- 15 С оглед на критерия, че правото на продавача или доставчика да обяви целия кредит за изискуем, зависи от неизпълнението от страна на потребителя на основно за съответното договорно правоотношение задължение, запитващата юрисдикция счита, че може да се приеме, че неплащането от потребителя на месечна вноска на предвидения падеж представлява неизпълнение от негова страна на основно задължение, тъй като се е задължил да плаща предвидените месечни вноски и този ангажимент е предопределил ангажимента на кредитора.
- 16 С оглед на критерия, че трябва да се прецени дали предвиденото в разглежданата в главното производство клауза закъснение от над 30 дни на плащането на вноски по главницата, лихвите или таксите представлява достатъчно тежко нарушение с оглед на срока и размера на кредита, запитващата юрисдикция посочва, че предвид удължаването на сроковете на кредитите и намаляването на лихвите, сумите на просрочените задължения може да са сравнително ниски с оглед на срока и размера на кредитите към момента на обявяването на предсрочната изискуемост, в резултат на което да е спорно дали неизпълнението е достатъчно тежко и да може се отдаде по-голямо значение на общият баланс на договорните правоотношения. Освен това необходимостта във всеки отделен случай да се определя с оглед на срока и размера на кредита дали неизпълнението е достатъчно тежко, за да обоснове незабавна изискуемост на кредита, може да доведе до неравнопоставеност между потребителите.
- 17 С оглед на критериите, че трябва да се провери дали правото на продавача или доставчика да обяви предсрочната изискуемост на кредита, дерогира общите правни норми, които се прилагат в областта при липсата на специални договорни разпоредби, и дали

националното право предвижда подходящи и ефективни средства, позволяващи на потребителя, за когото се прилага такава клауза, да преустанови действието на посочената изискуемост на кредита, запитващата юрисдикция подчертава, че общата правна уредба, която се прилага в областта при липсата на специални договорни разпоредби, предвижда изпращането на покана за доброволно изпълнение преди обявяването на предсрочната изискуемост, като обаче допуска страните да дерогират това правило, в който случай се изисква предизвестие с разумен срок. В случая, тъй като разглежданата в главното производство клауза предвижда срок на предизвестие от 30 дни, запитващата юрисдикция има съмнения дали този срок е достатъчен, за да позволи на кредитополучателя да се свърже с кредитора, да обясни причините за неизпълнението си и да намери решение, за да извърши дължимите плащания. Тя обаче посочва, че разглежданият в главното производство договор предвижда възможността кредитополучателят да поиска промяна на падежите, която да му позволи евентуално да избегне риска от неплащане. Освен това запитващата юрисдикция иска да установи дали изведените в решение от 26 януари 2017 г., *Banco Primus* (C-421/14, EU:C:2017:60), критерии са кумулативни, или алтернативни и в случай че са кумулативни, дали неравноправният характер на клауза като разглежданата в главното производство може да се изключи с оглед на относителната важност на един от тези критерии.

18 При тези обстоятелства *Cour de cassation* (Касационен съд, Франция) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

- „1) Трябва ли член 3, параграф 1 и член 4 от Директива [93/13] да се тълкуват в смисъл, че не допускат освобождаване от задължението за покана за доброволно изпълнение в сключените с потребителите договори дори когато това освобождаване е предвидено изрично и недвусмислено в договора?
- 2) Трябва ли решение [...] от 26 януари 2017 г., *Banco Primus* (C-421/14[, EU:C:2017:60]), да се тълкува в смисъл, че закъснение от над тридесет дни на плащането само на една вноска по главницата, лихвите или таксите представлява достатъчно тежко нарушение с оглед на срока и размера на кредита и на общия баланс на договорните правоотношения?
- 3) Трябва ли член 3, параграф 1 и член 4 от Директива [93/93] да се тълкуват в смисъл, че не допускат клауза, която предвижда, че предсрочната изискуемост може да бъде обявена при закъснение от над тридесет дни, когато националното право, което изисква кредиторът да изпрати покана за доброволно изпълнение преди обявяването на предсрочната изискуемост, допуска страните да дерогират това правило, в който случай се изисква предизвестие с разумен срок?
- 4) Кумулативни или алтернативни са четирите критерия, които Съдът [...] е извел в решение от 26 януари 2017 г., *Banco Primus* (C-421/14[, EU:C:2017:60]), за преценката на националната юрисдикция на евентуалния неравноправен характер на клауза относно предсрочната изискуемост поради неизпълнение на задълженията на длъжника през ограничен период?
- 5) Ако тези критерии са кумулативни, може ли при все това неравноправният характер на клаузата да се изключи с оглед на относителната важност на един или друг критерий?“.

По преюдициалните въпроси

По допустимостта

- 19 След като в писменото си становище пред Съда банковата институция твърди, че „още на 17 юни 2021 г., тоест на следващия ден след [преюдициалното запитване], [QE] е заплатил [на банковата институция] всички дължими суми“, с решение от 11 март 2022 г. председателят на Съда отправя искане за информация до запитващата юрисдикция с молба да потвърди дали това обстоятелство е вярно и ако е вярно, да се произнесе по въздействието му върху предмета на спора в главно производство. Запитващата юрисдикция е приканена също така — в случай че приеме, че спорът по главното производство е останал без предмет — да уведоми Съда дали поддържа преюдициалното си запитване и евентуално да посочи причините за това.
- 20 Запитващата юрисдикция отговаря, че QE не е оттеглил жалбата си, поради което производството все още е висящо пред нея. Освен това тя посочва, че отговорът на поставените въпроси е необходим, за да се произнесе по жалбата, с която е сезирана.
- 21 С писмо от 21 април 2022 г. секретариатът на Съда моли QE, първо, да заяви дали поддържа жалбата си пред запитващата юрисдикция и второ, да коментира твърдението на банковата институция, че спорът в главното производство е останал без предмет, тъй като той е изплатил всички суми, дължими в изпълнение на разглеждания в главното производство кредит и на постановените преди това между него и тази институция съдебни решения.
- 22 QE потвърждава, че поддържа касационната си жалба, и посочва, че спорът по главното производство не е останал без предмет по-специално поради това че ако запитващата юрисдикция установи, че разглежданата в главното производство клауза е неравноправна, той може да предяви срещу банковата институция иск за връщане на недължимо платеното.
- 23 Следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика само националният съд, който е сезиран със спора и трябва да поеме отговорността за последващото му съдебно решаване, може да прецени — предвид особеностите на делото — както необходимостта от преюдициално решение, за да може да се произнесе, така и релевантността на въпросите, които поставя на Съда. Следователно, щом поставените въпроси се отнасят до тълкуването на правото на Съюза, Съдът по принцип е длъжен да се произнесе (решение от 7 април 2022 г., Avio Lucos, C-116/20, EU:C:2022:273, т. 37).
- 24 Оттук следва, че въпросите относно правото на Съюза се ползват с презумпция за релевантност. Съдът може да откаже да се произнесе по отправеното от национална юрисдикция преюдициално запитване само когато е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора в главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси (решение от 7 април 2022 г., Avio Lucos, C-116/20, EU:C:2022:273, т. 38).
- 25 С оглед на информацията, предоставена както от запитващата юрисдикция, така и от страните в главното производство, следва да се констатира, от една страна, че спорът в главното производство продължава да е висящ пред запитващата юрисдикция и от друга страна, че не е очевидно, че описаният в преюдициалното запитване проблем е станал

хипотетичен, тъй като не може да се изключи възможността QE да има интерес от постановяването в рамките на този спор на решение по въпроса дали разглежданата в главното производство клауза е неравноправна.

- 26 Следователно поставените от запитващата юрисдикция въпроси са допустими.

По същество

По четвъртия въпрос

- 27 С четвъртия си въпрос, който следва да се разгледа на първо място, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали решение от 26 януари 2017 г., Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60), трябва да се тълкува в смисъл, че изведените от него критерии за преценка на неравноправния характер на договорна клауза по смисъла на член 3, параграф 1 от Директива 93/13, и по-специално на значителната неравнопоставеност между правата и задълженията на страните по договора, която тази клауза създава в ущърб на потребителя, са кумулативни или в смисъл, че са алтернативни.
- 28 Съгласно член 3, параграф 1 от Директива 93/13 в случаите, когато дадена договорна клауза не е индивидуално договорена, тя се счита за неравноправна, когато въпреки изискването за добросъвестност създава в ущърб на потребителя значителна неравнопоставеност между правата и задълженията на страните, произтичащи от договора.
- 29 В точка 66 от решение от 26 януари 2017 г., Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60), Съдът по същество приема, че за да определи дали договорна клауза създава значителна неравнопоставеност в ущърб на потребителя по смисъла на член 3, параграф 1 от Директива 93/13, националната юрисдикция трябва да провери по-специално дали възможността на продавача или доставчика да обяви целия кредит за изискуем, зависи от неизпълнението от страна на потребителя на основно в съответното договорно правоотношение задължение, дали тази възможност е предвидена в случаите, в които посоченото неизпълнение е достатъчно тежко с оглед на срока на кредита и размера на задължението по него, дали тя дерогира общите правни норми, които се прилагат в областта в отсъствието на специални договорни разпоредби, и дали националното право предвижда подходящи и ефективни средства, позволяващи на потребителя, за когото се прилага такава клауза, да преустанови действието на посочената изискуемост на кредита.
- 30 Най-напред, следва да се отбележи, че от посочената точка 66 не става ясно дали тези критерии за преценка на неравноправния характер на договорна клауза за предсрочна изискуемост поради неизпълнение на задълженията на длъжника за ограничен период са кумулативни, или алтернативни.
- 31 По-нататък, следва да се подчертае, че използваното в точка 66 от решение от 26 януари 2017 г., Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60), наречие „по-специално“ подсказва, че посочените критерии не са изчерпателни.
- 32 Накрая, в точка 67, първо тире от решение от 26 януари 2017 г., Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60), Съдът постановява, че член 3, параграф 1 и член 4 от Директива 93/13 трябва да се тълкуват в смисъл, че преценката на твърдян неравноправен характер на клауза от договор, сключен между продавач или доставчик и потребител, която налага да

се определи дали тази клауза създава в ущърб на потребителя значителна неравнопоставеност между правата и задълженията на страните по договора, трябва да се извърши с оглед по-специално на всички обстоятелства, довели до сключването му.

- 33 Да се приеме обаче или че изведените в точка 66 от решение от 26 януари 2017 г., *Banco Primus* (C-421/14, EU:C:2017:60), критерии са кумулативни, или че са алтернативни, означава да се ограничи тази преценка на националния съд.
- 34 Член 4, параграф 1 от Директива 93/13 дава особено широко определение на критериите, които позволяват да се направи такава преценка, като включва изрично „всички обстоятелства“, довели до сключването на съответния договор (вж. в този смисъл решение от 15 март 2012 г., *Pereničová и Perenič*, C-453/10, EU:C:2012:144, т. 42). В този смисъл преценката на неравноправния характер на дадена договорна клауза трябва да се направи, като се вземат предвид всички обстоятелства, за които продавачът или доставчикът е можел да знае при сключването на договора и които могат да се отразят на по-нататъшното му изпълнение, тъй като дадена договорна клауза може да е носител на неравнопоставеност между страните, която се проявява едва в хода на изпълнение на договора (вж. в този смисъл решение от 20 септември 2017 г., *Andrićius и др.*, C-186/16, EU:C:2017:703, т. 54).
- 35 С оглед на гореизложеното на четвъртия въпрос следва да се отговори, че решение от 26 януари 2017 г., *Banco Primus* (C-421/14, EU:C:2017:60), трябва да се тълкува в смисъл, че изведените от него критерии за преценка на неравноправния характер на договорна клауза по смисъла на член 3, параграф 1 от Директива 93/13, и по-специално на значителната неравнопоставеност между правата и задълженията на страните по договора, която тази клауза създава в ущърб на потребителя, не могат да се считат нито за кумулативни, нито за алтернативни, а за част от всички обстоятелства, довели до сключването на съответния договор, които националният съд трябва да разгледа, за да прецени дали дадена договорна клауза е неравнопоставена по смисъла на член 3, параграф 1 от Директива 93/13.

По петия въпрос

- 36 Предвид отговора на четвъртия въпрос не е необходимо да се отговаря на петия въпрос, който се отнася до хипотезата, че изведените в точка 66 от решение от 26 януари 2017 г., *Banco Primus* (C-421/14, EU:C:2017:60), критерии са кумулативни.

По втория въпрос

- 37 С втория си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 3, параграф 1 и член 4 от Директива 93/13 трябва да се тълкуват в смисъл, че закъснение от над 30 дни на плащането на вноската по кредит може — с оглед на срока и размера на кредита — да представлява само по себе си достатъчно тежко неизпълнение на договора за кредит по смисъла на решение от 26 януари 2017 г., *Banco Primus* (C-421/14, EU:C:2017:60).
- 38 Във връзка с това следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика Съдът е компетентен да тълкува понятието „неравнопоставена клауза“ по смисъла на член 3, параграф 1 от тази директива и приложението към нея, както и критериите, които националният съд може или трябва да прилага при преценката на договорна клауза от гледна точка на разпоредбите на същата тази директива, като се има предвид, че

националният съд има правомощието въз основа на тези критерии конкретно да квалифицира съответната договорна клауза с оглед на обстоятелствата по разглежданото от него дело. От това следва, че Съдът трябва единствено да предостави на запитващата юрисдикция указания, които тя следва да вземе под внимание при преценката на неравноправния характер на съответната клауза (решение от 26 януари 2017 г., *Banco Primus*, C-421/14, EU:C:2017:60, т. 57 и цитираната съдебна практика).

- 39 Както следва от точка 66 от решение от 26 януари 2017 г., *Banco Primus* (C-421/14, EU:C:2017:60), що се отнася до преценката на националната юрисдикция относно твърдения неравноправен характер на клауза относно предсрочната изискуемост поради неизпълнение на задълженията на длъжника през ограничен период, посочената юрисдикция трябва да провери по-специално дали с оглед на срока и размера на кредита неизпълнението, в което се упреква длъжникът, е толкова тежко, че да обоснове правото на кредитора да обяви кредита за предсрочно изискуем, което води до незабавна изискуемост на дължимите суми.
- 40 Така не е изключено националната юрисдикция да стигне до извода, че закъснение от над 30 дни на плащането само на една вноска по главницата, лихвите или таксите представлява достатъчно тежко неизпълнение на договора.
- 41 Следователно на втория въпрос следва да се отговори, че член 3, параграф 1 и член 4 от Директива 93/13 трябва да се тълкуват в смисъл, че закъснение от повече от 30 дни на плащането на вноска по кредит по принцип може — с оглед на срока и продължителността на кредита — да представлява само по себе си достатъчно тежко неизпълнение на договора за кредит по смисъла на решение от 26 януари 2017 г., *Banco Primus* (C-421/14, EU:C:2017:60).

По първия и втория въпрос

- 42 С първия и третия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 3, параграф 1 и член 4 от Директива 93/13 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат страните по договор за кредит да предвидят в този договор клауза, която изрично и недвусмислено предвижда автоматична предсрочна изискуемост на кредита в случай на просрочване на плащането на вноска над определен срок.
- 43 В това отношение следва да се припомни, че от член 3, параграф 1 от тази директива следва, че в случаите, когато дадена договорна клауза не е индивидуално договорена, тя се счита за неравноправна, когато въпреки изискването за добросъвестност тя създава в ущърб на потребителя значителна неравнопоставеност между правата и задълженията на страните, произтичащи от договора (определение от 2 юли 2020 г., *STING Reality*, C-853/19, непубликувано, EU:C:2020:522, т. 52).
- 44 Така обстоятелството, че клаузата от договор, сключен между продавач или доставчик и потребител, не е индивидуално договорена, позволява на националният съд, сезиран с искане в този смисъл, да извърши проверка на неравноправния характер на такава клауза в съответствие с функциите, които са му възложени по силата на разпоредбите на Директива 93/13 (вж. в този смисъл определение от 2 юли 2020 г., *STING Reality*, C-853/19, непубликувано, EU:C:2020:522, т. 54).

- 45 Само по себе си обаче обстоятелството, че дадена клауза предвижда изрично и недвусмислено задължение, не означава, че тя може да избегне проверката за неравноправност от гледна точка на член 3, параграф 1 от Директива 93/13, без да се засяга приложимостта на член 4, параграф 2 от тази директива.
- 46 Всъщност съгласно член 4, параграф 2 от посочената директива преценката за неравноправния характер на клаузите на договор не се свързва нито с основния предмет на договора, нито със съответствието между цената и възнаграждението, от една страна, и доставените стоки или предоставените услуги, от друга, при условие че тези клаузи са изразени на ясен и разбираем език.
- 47 В това отношение Съдът е постановил, че договорните клаузи, които попадат в понятието „основен предмет на договора“ по смисъла на посочената разпоредба, трябва да се разбират като клаузи, определящи основните престации по договора и които сами по себе си го характеризират. Обратно, клаузите, които имат акцесорен характер спрямо клаузите, определящи самата същност на договорното отношение, не попадат в обхвата на посоченото понятие (решение от 3 октомври 2019 г., Kiss и CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, т. 32).
- 48 За всеки случай следва да се добави, че не изглежда разглежданата в главното производство клауза да попада в обхвата на понятието „основен предмет на договора“ по смисъла на член 4, параграф 2 от Директива 93/13, което следва да се провери от запитващата юрисдикция.
- 49 Освен това, за да установи дали клауза, която предвижда възможност за продавача или доставчика да обяви за изискуем целия заем, създава в ущърб на потребителя „значителна неравнопоставеност“ между правата и задълженията на страните, произтичащи от договора, националната юрисдикция трябва да провери, както бе посочено в точка 35 от настоящото решение, всички обстоятелства, довели до сключването на съответния договор, включително дали тази възможност дерогира общите разпоредби на националното право, които се прилагат в областта при липсата на специални договорни разпоредби. Именно вследствие на такъв сравнителен анализ националният съд може да установи дали и евентуално в каква степен по силата на договора потребителят е поставен в по-неблагоприятно правно положение от предвиденото в действащото национално право (решение от 26 януари 2017 г., Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, т. 59).
- 50 В този контекст националният съд трябва също така да провери дали, като постъпва добросъвестно и справедливо с потребителя, продавачът или доставчикът може основателно да очаква, че потребителят ще се съгласи с подобна клауза при индивидуални преговори (решение от 14 март 2013 г., Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, т. 69).
- 51 С оглед на всички гореизложени съображения на първия и третия въпрос следва да се отговори, че член 3, параграф 1 и член 4 от Директива 93/13 трябва да се тълкуват в смисъл, че без да се засяга приложимостта на член 4, параграф 2 от тази директива, тези разпоредби не допускат страните по договор за кредит да предвидят в този договор клауза, която изрично и недвусмислено предвижда автоматична предсрочна изискуемост на кредита в случай на просрочване на плащането на вноска над определен срок, при положение че тази клауза не е била индивидуално договорена и създава в ущърб на потребителя значителна неравноправност между правата и задълженията на страните, произтичащи от договора.

По съдебните разноски

- 52 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разноските, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (девети състав) реши:

- 1) Решение от 26 януари 2017 г., *Banco Primus* (C-421/14, EU:C:2017:60), трябва да се тълкува в смисъл, че изведените от него критерии за преценка на неравноправния характер на договорна клауза по смисъла на член 3, параграф 1 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори, и по-специално на значителната неравнопоставеност между правата и задълженията на страните по договора, която тази клауза създава в ущърб на потребителя, не могат да се считат нито за кумулативни, нито за алтернативни, а за част от всички обстоятелства, довели до сключването на съответния договор, които националният съд трябва да разгледа, за да прецени дали дадена договорна клауза е неравноправна по смисъла на член 3, параграф 1 от Директива 93/13.

- 2) Член 3, параграф 1 и член 4 от Директива 93/13

трябва да се тълкуват в смисъл, че:

закъснение от повече от 30 дни на плащането на вноска по кредит по принцип може — с оглед на срока и продължителността на кредита — да представлява само по себе си достатъчно тежко неизпълнение на договора за кредит по смисъла на решение от 26 януари 2017 г., *Banco Primus* (C-421/14, EU:C:2017:60).

- 3) Член 3, параграф 1 и член 4 от Директива 93/13

трябва да се тълкуват в смисъл, че:

без да се засяга приложимостта на член 4, параграф 2 от тази директива, тези разпоредби не допускат страните по договор за кредит да предвидят в този договор клауза, която изрично и недвусмислено предвижда автоматична предсрочна изискуемост на кредита в случай на просрочване на плащането на вноска над определен срок, при положение че тази клауза не е била индивидуално договорена и създава в ущърб на потребителя значителна неравноправност между правата и задълженията на страните, произтичащи от договора.

Подписи